

Stanovisko MZ k § 51 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, vztahujících se k posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání a v průběhu vzdělávání

1. Posuzování zdravotní způsobilosti uchazečů o vzdělávání ve školách

Ustanovení § 59 odst. 1, § 88 odst. 1 a 93 odst. 1 zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, mimo jiné stanoví, že ke vzdělávání ve střední škole, konzervatoři nebo vyšší odborné škole, lze přijmout uchazeče, jestliže byla **prokázána jejich zdravotní způsobilost**.

Zdravotní způsobilost se prokazuje lékařským posudkem.

Ustanovení § 51 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, řeší mimo jiné posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání. Podle uvedeného ustanovení lékařský posudek vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb (viz § 3 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů), a posuzujícím lékařem je praktický lékař pro děti a dorost nebo lékař v oboru všeobecné praktické lékařství, pokud zákon nebo jiný právní předpis nestanoví jinak.

Podrobnosti k posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání upravuje v mezích zmocňovacího ustanovení § 52 zákona č. 373/2011 Sb. vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče).

Podle § 8 odst. 1 písm. a) vyhlášky 79/2013 Sb. se lékařská prohlídka uchazeče o vzdělávání ve střední škole nebo vyšší odborné škole provádí za účelem zjištění jeho zdravotního stavu a zdravotní způsobilosti ke vzdělávání před podáním přihlášky ke vzdělávání do příslušného oboru vzdělání, a to na základě žádosti zákonného zástupce nezletilého uchazeče nebo žádosti zletilého uchazeče, popřípadě v nezbytných případech na žádost ředitele příslušného zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, jde-li o uchazeče o vzdělávání s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou (§ 8 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 79/2013 Sb.).

Lékařský posudek o zdravotní způsobilosti hradí ve smyslu ustanovení § 17 odst. 14 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonný zástupce nezletilého uchazeče nebo uchazeč, je-li zletilý. Tato právní úprava je obdobná jako předcházející praxe.

2. Posuzování zdravotní způsobilosti žáků a studentů při zařazování na praktické vyučování nebo praktickou přípravu

U celé řady studijních oborů jsou žáci nebo studenti zařazováni na praktické vyučování nebo praktickou přípravu až ve druhém nebo třetím ročníku studia a v tom případě od provedení lékařské prohlídky a posouzení zdravotní způsobilosti ke vzdělávání před podáním přihlášky ke studiu uplyne doba minimálně 1 a půl roku nebo i delší. Během této doby může dojít ke změně zdravotního stavu žáka nebo studenta, který jeho zdravotní způsobilost, ve vztahu k účasti na praktickém vyučování nebo praktické přípravě a výkonu budoucího povolání, může omezit. S ohledem na dynamiku rozvoje organismu v dorostovém věku je nezbytné před zařazením žáka nebo studenta k praktickému vyučování nebo na praktickou přípravu proto opětovně zhodnotit jeho zdravotní stav a posoudit jeho schopnost vyrovnat se bez přetížení organismu se zdravotními nároky souvisejícími s podmínkami, za kterých je praktické vyučování nebo praktická příprava vykonávána (posoudit zdravotní způsobilost). Proto je **v ustanovení § 51 odst. 2 zákona č. 373/2011 Sb. stanoveno, že lékařský posudek se vydává před zařazením žáka nebo studenta do tohoto vyučování nebo přípravy a tato skutečnost je zohledněna i v ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) bod 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.**, v němž je zakotveno, že lékařská prohlídka v průběhu vzdělávání se provádí před zařazením žáka nebo studenta na praktické vyučování nebo praktickou přípravu. Tato prohlídka je „podkladem“ pro nové posouzení zdravotní způsobilosti a vydání nového lékařského posudku (§ 42 zákona č. 373/2011 Sb.). Ve vyhlášce je zároveň stanoven obsah lékařských prohlídek (viz níže).

Vzhledem k tomu, že posuzující lékař musí být seznámen s podmínkami, za kterých je praktické vyučování nebo praktická příprava vykonávána, dále se ustanovením § 51 odst. 2 zákona č. 373/2011 Sb. stanoví, že **lékařský posudek** o zdravotní způsobilosti osoby připravující se na povolání, tj. žáka nebo studenta, před jejím zařazením na praktické vyučování nebo praktickou přípravu, **vydává,**

- **poskytovatel pracovnělékařských služeb fyzické nebo právnické osoby, na jejichž pracovištích se bude praktické vyučování nebo příprava uskutečňovat,**
- poskytovatel pracovnělékařských služeb školy nebo školského zařízení, jestliže se praktické vyučování nebo příprava bude uskutečňovat pouze ve škole nebo školském zařízení, nebo
- **poskytovatel pracovnělékařských služeb fyzické nebo právnické osoby, jestliže se praktické vyučování nebo příprava bude uskutečňovat na pracovištích této fyzické nebo právnické osoby a ve škole nebo školském zařízení.**

V případě podnikající fyzické osoby (OSVČ), na jejímž pracovišti praktické vyučování nebo praktická příprava probíhá, která nemá poskytovatele pracovnělékařských služeb, je možné ve výjimečných případech, i když tento postup zákon výslovně nevymezuje, aby lékařský posudek o zdravotní způsobilosti žáka nebo studenta k praktickému vyučování nebo praktické přípravě vydal poskytovatel pracovnělékařských služeb školy.

Vzhledem k tomu, že je v ustanovení § 51 odst. 2 zákona č. 373/2011 Sb. stanoveno, že se lékařský posudek vydává před zařazením osoby připravující se na povolání na praktické vyučování nebo praktickou přípravu, lze podle kontextu tohoto zákona dovodit, že zákonodárce předpokládal posouzení zdravotní způsobilosti žáků a studentů před „prvým“ zařazením na praktické vyučování nebo praktickou přípravu. S ohledem na to, že podle zákona č. 561/2004 Sb. je již před prvním zařazením na praxi zřejmé k jakým činnostem je

praktické vyučování nebo praktická příprava zaměřena, není nezbytné, pokud se podmínky praktického vyučování na různých místech, kde se praktické vyučování uskutečňuje, zásadně neliší nebo pokud výuka není vykonávána v režimu rizikové práce, posuzovat zdravotní způsobilost opakovaně. Pro podporu tohoto tvrzení dále odkazujeme na § 8 odst. 1 písm. b) bod 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb. Podle uvedeného ustanovení se lékařská prohlídka provádí před zařazením do praktického vyučování nebo praktické přípravy. Za zařazení do praktického vyučování nebo praktické přípravy nelze považovat nástup žáka nebo studenta do této formy „vyučování“ po každém přerušení „teoretickým“ vyučováním, popřípadě jejich výkon na jiném místě.

Pokud však jsou podmínky, za kterých jsou praktická příprava nebo praktické vyučování vykonávány, zásadně odlišné, je i v zájmu školy a dodržení podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci žáka nebo studenta, vyžádat si nové posouzení jejich zdravotní způsobilosti.

V ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) bod 2 část věta za středníkem vyhlášky č. 79/2013 Sb. je výslovně stanoveno, že lékařská prohlídka a posouzení zdravotní způsobilosti se neprovádí, pokud jsou při praktickém vyučování nebo praktické přípravě vykonávány práce zařazené podle zákona o ochraně veřejného zdraví do první kategorie, a není-li součástí této práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jiným právním předpisem (jiným právním předpisem se například rozumí zákon č. 561/2004 Sb. a jeho prováděcí právní předpis tj. nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). Při výkonu rizikových prací se provádí lékařská prohlídka 1x za rok (§ 8 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 79/2013 Sb.).

Pokud tedy nebudou při praktickém vyučování nebo praktické přípravě vykonávány rizikové práce, bude se prohlídka provádět pouze jednou za dobu studia, to znamená před zařazením žáka nebo studenta na praktické vyučování nebo praktickou přípravu.

Kategorizace prací ve smyslu zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, na kterou je v § 7 odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 79/2013 Sb. odkazováno, se vztahuje pouze na zaměstnance, nikoliv na žáky nebo studenty při praktickém vyučování nebo při praktické přípravě. Při hodnocení expozice žáků či studentů rizikovým faktorům při dané práci je třeba vycházet z údajů, které se týkají osob, které tuto práci vykonávají jako zaměstnanci, na konkrétním pracovišti u zaměstnavatele nebo ve škole (příslušný pedagogický pracovník, mistr odborného výcviku apod.), kde se praktické vyučování nebo praktická příprava uskutečňuje, ale současně je nutné zohlednit dobu, po kterou je žák či student vystaven vlivu těchto pracovních podmínek. Náplň prohlídky žáků a studentů bude záviset nejen na zařazení konkrétní práce do kategorie, ale především na činnostech, které budou žáci při praktickém vyučování nebo praktické přípravě konkrétně vykonávat.

Obsah každé lékařské prohlídky ke vzdělávání nebo průběhu vzdělávání je určen v § 7 vyhlášky č. 79/2013 Sb.

Při lékařské prohlídce žáka nebo studenta je nutné zohlednit všechna předpokládaná rizika vyplývající ze vzdělávacího programu, která se mohou při praktické přípravě nebo praktickém vyučování vyskytovat a délku trvání praktické přípravy nebo praktického vyučování. Přitom je nutné vycházet i z nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, kde jsou v příloze 1 a 2

stanoveny pro jednotlivé obory vzdělání onemocnění a zdravotní obtíže, které vylučují zdravotní způsobilost uchazeče ke vzdělávání.

Náplně prohlídek uvedené v příloze č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb. se vztahují na práce zařazené z hlediska zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, do rizikových kategorií (§ 7 odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 79/2013 Sb.). Podle § 7 odst. 3 uvedené vyhlášky se u žáka nebo studenta v průběhu vzdělávání provádí další odborné vyšetření, jestliže to vyžaduje jeho zdravotní stav nebo pracovní podmínky, kterým je vystaven. Náplně prohlídek z odst. 2 písm. c) a odst. 3 se aplikují i při postupu podle odst. 5.

V případě žáků nebo studentů, kteří již byli zařazeni na praktické vyučování nebo praktickou přípravu před nabytím účinnosti zákona č. 373/2011 Sb. a praktická příprava nebo praktické vyučování se již uskutečňuje, lze postupovat podle úpravy, která byla platná v době zařazení žáka nebo studenta na praktickou přípravu nebo praktické vyučování, neboť podle ustanovení § 51 odst. 2 se posuzování zdravotní způsobilosti provádí před zařazením na praktické vyučování a praktickou přípravu. Ustanovení § 51 odst. 2 zákona č. 373/2011 Sb. nelze použít zpětně, neboť v uvedeném zákoně není k tomuto paragrafu uvedeno přechodné ustanovení.

